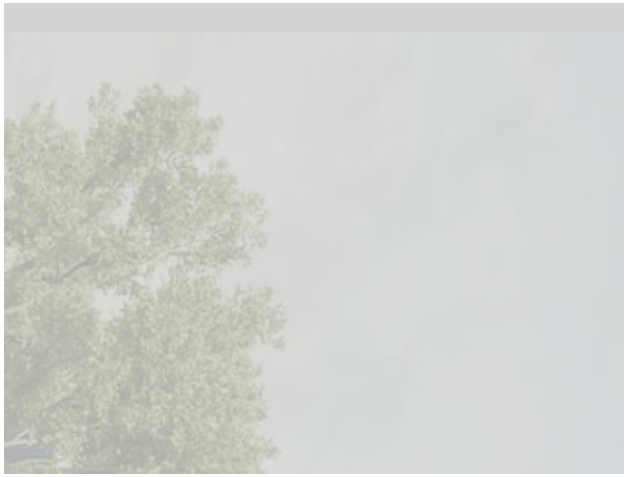
POM
VLAAMS-BRABANT

JAARVERSLAG POM VLAAMS-BRABANT 2016

Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Vlaams-Brabant • Provincieplein 1 • 3010 Leuven

VLAAMS-BRABANT 2016

inhoud

0. Voorwoord 04

1. Ontwikkeling en beheer van bedrijfsinfrastructuur 06

1.1. Ontwikkeling van bedrijvenzones 06

1.2. Herontwikkeling van verouderde bedrijvenzones 17

1.3. Activering onbenutte bedrijventerreinen 25

1.4. Duurzaam bedrijventerreinbeheer 26

1.5. Bedrijfsverzamelgebouwen in Vlaams-Brabant 30

2. Ondersteuning provinciaal economisch beleid 33

2.1. Beleidsvoorbereidende initiatieven 33

2.2. Versterking bedrijfsklimaat 35

3. Communicatie en netwerking 38

3.1. Slimme Streken 38

3.2. Airport Regions Conference 38

4. Beheersorganen POM Vlaams-Brabant 40

4.1. Raad van Bestuur 40

4.2. Directiecomité 41

4.3. College van Financieel Toezicht 41

4.4. Commissaris 41

4.5. POM team 42

5. Bijlagen 43

Beknopt statistisch overzicht Vlaams-Brabant 43

voorwo

Beste lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2016 van POM Vlaams-Brabant, met daarin de acties van het voorbije jaar.

De voornaamste kerntaak van de POM blijft het ontwikkelen van kwaliteitsvolle en duurzame infrastructuur voor het bedrijfsleven: de ontwikkeling van bedrijvenzones en de herontwikkeling van verouderde bedrijventerreinen. Bij elke ontwikkeling of heractivatie houden we dan ook enkele basisprincipes aan: een efficiënt ruimtegebruik met oog voor ecologische aspecten, een hoge levenskwaliteit voor de bedrijven en omliggende woonwijken en een langetermijnvisie op het gebied van bedrijventerreinenbeheer. Hier gaat dan ook de grootste aandacht en tijdsbesteding naartoe.

Inzake bedrijvenzones die operationeel en op de markt zijn, is het vermeldenswaardig dat op de FFH Campus in Tienen het internationaal onderzoekscentrum van SESVanderhave officieel werd geopend in aanwezigheid van federaal landbouwminister Willy Borsus.

Op de KMO-zone Drie Tommen in Tienen werden twee kavels verkocht aan lokale bedrijven en werden het buurtpark en de volkstuinen in gebruik genomen.

Voor de nieuwe zone Steen III in Steenokkerzeel werd de vergunning verkregen voor de aanleg van de wegenis en de riolering en werden de plannen van het eerste bedrijfsverzamelgebouw voorgesteld.

Ook voor de lokale bedrijvenzone 'Vlaamse Staak' in Opwijk werden de technische plannen voor zowel wegenis als voor het buurtpark gefinaliseerd. Parallel met de vergunningsaanvraag werd een haalbaarheidsstudie opgestart voor een innovatief energieconcept waarmee de bedrijvenzone maximaal zelfvoorzienend zou kunnen worden.

Ook bij het opzetten van de ontwikkeling van de nieuwe regionale bedrijvenzone in Ternat wil de POM inzetten op een innovatief concept. De POM kiest ervoor om de gewenste gebiedsontwikkeling samen met de andere grondeigenaars in goede banen te leiden via een samenwerkingsverband in plaats van het werken met de klassieke onteigeningsmachtiging.

Landschappelijke inpassing staat dan weer voorop bij de uitwerking van een mogelijke toekomstige bedrijvenzone in Zellik nabij de Bomaco-site.

De verhoogde aandacht voor integrale duurzaamheid en kwaliteit bij ontwikkeling van economische ruimte uit zich dan ook van bij de aanvang van een project (bij de grondposities) tot bij de participatie met omwonenden. Op ieder van die aspecten wil de POM steevast inzetten.

Wat betreft de moeizame processen van reconversie-initiatieven mag toch gewezen worden op de realisatie van de volledige openlegging en heraanleg van de Molenbeek op de Manchestersite in Huizingen. In Aarschot werden de sloopwerken van de gewezen betonfabriek achter het station aangevat en werden de eerste architectuurontwerpen voorgelegd voor de invulling van de Kop van Nieuwland.

ord

De Bedrijvencentra en Innovatie- en Incubatiecentra waarin de POM aandeelhouder is bleven in 2016 op hetzelfde peil als in 2015. Ondanks de toenemende concurrentie uit de private sector waar vaak grotere bedrijven een deel van hun vrijgekomen kantoren op de verhuurmarkt zetten en de aanslepende economische crisis blijken de bedrijfsverzamelgebouwen nog steeds goed stand te houden. In het voorbije jaar werd in alle centra ook verder ingezet op het aanbieden van flexplekken en coworking spaces. Op die manier volgen de BC's de nieuwe trends inzake werkorganisatie en arbeidslocatie.

In het kader van de versterking van het bedrijfsklimaat – een van de decretale pijlers van de POM – werkt de POM mee aan het provinciale project Flanders Smart Hub via de ontplooiing van een cluster rond Logistiek en één rond Food.

Inzake Logistiek resulteerde het onderzoek naar mogelijke bundeling van goederenstromen in Diest in zes potentiële pistes. Het concept van multimodale werking vanuit Leuven-noord waarbij vooral het kanaal wordt ingezet, werd verder uitgerold waardoor nog meer vrachtwagenkilometers worden vermeden.

Binnen Food werd het project SugaR&D opgezet om via een sterkere samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen nieuwe innovatieve toepassingen voor suiker uit te spitten. In de loop van 2016 werden 3 cases opgestart met oa. Tiense Suiker en Citrique Belge.

Aansluitend op de – in 2015 voorgestelde richtlijnen - werd in 2016 het samenwerkingsverband rond het Luchthavenhuis Brussels Airport officieel omgezet in een vzw-structuur. De stichtende leden, waaronder de POM – hebben zich formeel verbonden om de vzw gedurende de volgende 5 jaar financieel dan wel in natura te ondersteunen. De POM heeft hiermee samen met de partners een bijdrage geleverd tot het leggen van een structurele basis voor de verdere uitbouw op langere termijn van het Luchthavenhuis Brussels Airport.

De POM-werking steunt op de kracht van gedreven medewerkers. Hun inzet bij de projecten in dit jaarverslag vormen de basis voor de resultaten die we kunnen voorleggen. Daarnaast worden ook de ondersteuning van het directiecomité en de samenwerking met externe partners ten zeerste gewaardeerd. We danken hen allen dan ook van harte.

We wensen u veel leesplezier.

T. Dehaene	**M. Florquin**	**E. Lammens**
Voorzitter	**Ondervoorzitter**	**Algemeen Directeur**

1. Ontwikkeling en beheer van bedrijfsinfrastructuur

1.1. Ontwikkeling van bedrijvenzones

OPERATIONELE BEDRIJVENZONES

FEED FOOD HEALTH CAMPUS TIENEN

De Feed Food Health (FFH) Campus wordt uitgebouwd op de vroegere gronden van de Bosch-site in Tienen. Dit gebeurt i.s.m. de Stad en de KULeuven. Samen met de POM maken zij deel uit van het Beheerscomité. De terreinen beslaan 10,6 ha.

Op 6 september 2016 nam SESVanderHave, wereldleider in de ontwikkeling en productie van suikerbietzaden, haar internationaal onderzoekscentrum: SESVanderHave Innovation Centre, kortweg SVIC in gebruik. Een investering van 10 miljoen euro die zorgt voor de tewerkstelling van 180 medewerkers in de R&D-afdeling, op een totaal van 1.550 medewerkers voor het volledige bedrijf uit Tienen.

Het SVIC werd plechtig ingehuldigd in aanwezigheid van federaal landbouwminister Willy Borsus, Tiense burgemeester Katrien Partyka, hoofdaandeelhouder van SESVanderHave Francois Desprez en CEO van SESVanderHave Rob van Tetering.

Eind 2016 was er één vestigingsaanvraag in voorbereiding. Twee andere bedrijven tonen interesse om te investeren op de Feed Food Health Campus .

SESVanderhave

De incubator Food Port maakte in 2016 een doorstart. Met de Stad Tienen en het Bedrijvencentrum Tienen werden nieuwe financiële afspraken gemaakt. Met deze bijkomende financiële injectie werden de aula en enkele units afgewerkt.

De aula biedt plaats aan 80 personen voor het volgen van seminaries, bedrijfs- en/of productvoorstellingen. In 2016 gingen er in de aula reeds 16 activiteiten door.

Het bedrijf Quomak verliet de incubator Food Port in oktober 2016 omwille van veranderde bedrijfsdoelstellingen na een wijziging van de eigenaarsstructuur. Twee nieuwe huurders werden verwelkomd: het ingenieursbureau Polytek en de start-up in de pluimveesector Galluscent .

Het project van de Innovatieve kennisregio SugaR&D vond ook onderdak in het incubatorgebouw Food Port. En ten slotte werd het eind 2016 ook de uitvalbasis voor het UCLL-project i.v.m. het behoeften onderzoek ondernemingen voor de regio Tienen.

REGIONALE BEDRIJVENZONE TIENEN-GRIJPEN

In 1996 werd tussen de Stad Tienen en de toenmalige GOM Vlaams-Brabant een overeenkomst afgesloten voor de gezamenlijke realisatie van een regionale bedrijvenzone Tienen-Grijpen. Hierdoor kon 35 ha ter beschikking worden gesteld van bedrijven.

In 2016 had de meest markante transactie betrekking op het uitbreidingsinitiatief van vzw Bebat. Bebat is overgegaan tot aankoop van het naastliggende onroerend goed. Het betreft de grond van GRK Services van 5.714 m² in de Walstraat. De aankoop van de grond ligt duidelijk in het verlengde van de wens van Bebat om haar activiteiten nog verder te verankeren en dus nu ook ruimtelijk uit te breiden in bedrijvenzone Grijpen.

KMO-ZONE BOST-GALLIC

Reeds in 2008 werden de laatste percelen van de KMO-zone verkocht. Inmiddels zijn alle percelen van bedrijfsgebouwen voorzien.

In april 2016 werd ingestemd met een splitsingsvoorstel van 'Vector systems'. Vanuit de POM werd vooral belang gehecht aan de vaststelling dat de partiële splitsing kaderde in de betrachting om de onderneming te laten voortbestaan, met inbegrip van behoud van tewerkstelling.

BUSINESSPARK CARGOVIL

Cargovil is een zone van 72 ha in Vilvoorde die door een beslissing van de Vlaamse regering werd ontwikkeld door Novovil nv. Die besteedde de praktische aspecten van de realisatie uit aan de GOM Vlaams-Brabant, later overgenomen door de POM.

Ook in 2016 toonde Futurn nv zich een bedrijvige ontwikkelaar van het onroerend goed dat vroeger in eigendom was van de Marcanne nv. Het betreft het terrein op de hoek van Cockeriestraat-Woluwelaan te Grimbergen. Op een deel van het terrein wordt een project op maat gerealiseerd voor Emmerechts bvba.

Emmerechts bvba zal de site gebruiken voor haar activiteiten bestaande uit vervoer, grond- en afbraakwerken en het stationeren van hun materialen, vrachtwagens, kranen, e.d.. Binnen de schoot van de Stuurgroep Cargovil en het directiecomité werd goedkeuring gegeven aan het project omwille van zijn kleinschaligheid en het feit dat het bouwproject afdoende afsluiting t.o.v. de omgeving garandeert.

In september 2016 werd door Stuurgroep Cargovil vergaderd te Havicrem. Op deze bijeenkomst werd het standpunt van Wegen Vlaams-Brabant toegelicht omtrent de bewegwijzering: een bewegwijzeringsplan gebaseerd op kleuren wordt niet aanvaard door AWV. In samenspraak met Cargovil vzw – waarin ook de bedrijven vertegenwoordigd zijn – zal naar een alternatieve oplossing gezocht worden.

Wetenschapspark Arenberg
Leuven

Businesspark
Cargovil

Ambachtelijke zone
Haasrode

WETENSCHAPSPARK ARENBERG LEUVEN

Als provinciale actor inzake regionale ontwikkeling is de POM als lid van het Beheerscomité, betrokken bij de ontwikkeling van het Wetenschapspark Arenberg-Leuven.

Het Wetenschapspark Arenberg wil de hightechregio Leuven versterken door een stimulerende omgeving van 13 ha met 4 gebouwenclusters van elk 25.000 m² werkruimte aan te bieden. Op die manier wil het Wetenschapspark jonge, hightech bedrijven en (internationale) R&D-intensieve ondernemingen ondersteunen die op lange termijn willen samenwerken rond onderzoek in de regio Leuven.

In 2016 werd door een aantal uitbreidingsplannen van gevestigde bedrijven en de komst van een aantal nieuwe bedrijven een verhoogde belangstelling voor een vestiging op Arenberg vastgesteld. Deze vraag biedt perspectief op de nood aan een significant aantal m² kantoren. Ook de biogenerator op Arenberg doet het goed. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een vierde gebouw. Omwille van de huidige groei in de vestigingsvragen leeft in het Beheerscomité de vrees dat mogelijk op korte termijn te weinig aanbod aan vestigingsmogelijkheden zou kunnen voorhanden zijn, zodat wellicht een aantal belangrijke opportuniteiten zullen worden gemist.

AMBACHTELIJKE ZONE HAASRODE

De ontwikkeling van de Ambachtelijke zone Haasrode gebeurde in de periode 1983-1990. Sindsdien volgt de POM de ontwikkelingen op de bedrijvenzone op via haar recht van voorkoop.

Op het directiecomité van maart 2016 ging het directiecomité van de POM akkoord met de notariële schenking van het onroerend goed gelegen in Ambachtenlaan 52. Op die manier wordt de feitelijke voortzetting van de bedrijvigheid van Bandencentrale Janssens gegarandeerd.

Verder is in 2016 het inzicht gegroeid om werk te maken van een aanpassing van de vestigingsvoorwaarden van de Ambachtenzone. De huidige versie ervan laat immers niet toe kleinhandel te weren, terwijl dit nochtans beleidsmatig wél geambieerd wordt. Na overleg met de stad Leuven bleek dat een Ruimtelijk Uitvoeringsplan noodzakelijk zal zijn om de beleidsvisie inzake het weren van kleinhandel juridisch hard te maken. Het verhoopte RUP kan wel pas worden opgemaakt na de definitieve vaststelling van het nieuwe Ruimtelijk Structuurplan Leuven (verwacht in de loop van 2017).

In 2016 is er ook een intentieverklaring ondertekend om een oplossing te vinden voor het mobiliteitsprobleem op en rond het bedrijventerrein Haasrode, bestaande uit ambachtenzone (met de POM als beheerder) enerzijds en wetenschapspark (met Interleuven als beheerder) anderzijds. Er zijn 9 organisaties die daaromtrent formeel willen samenwerken: werkgeversorganisatie VOKA Vlaams-Brabant, de stad Leuven, intercommunale Interleuven, de Provincie Vlaams-Brabant, De Lijn Vlaams-Brabant, Wegen en Verkeer Vlaams-Brabant, hogeschool UC Leuven-Limburg, het Centrum voor Volwassenonderwijs CVO Volt en de POM Vlaams-Brabant.

Samen met Interleuven en VOKA werd tenslotte succesvol ingeschreven op de call van Agentschap Innoveren en Ondernemen voor het opstarten van een bedrijventerreinvereniging rond parkmanagement.

Steen III - Steenokkerzeel

NIEUWE BEDRIJVENZONES

KMO-ZONE STEEN III TE STEENOKKERZEEL

Langsheen de Haachtsesteenweg in Melsbroek, recht tegenover de militaire luchthaven van Melsbroek, wordt van onderbenutte KMO-grond een nieuwe ruimte gecreëerd voor een multifunctioneel bedrijvenpark. Dit terrein van 35.000 m² biedt kleine en middelgrote ondernemingen de unieke kans om hun groei en toekomst verder te vrijwaren.

In 2015 zette de POM een publiek–private samenwerking op met Futurn nv in de vorm van de projectvennootschap Steen III nv. In deze samenwerking wordt maximaal gebruik gemaakt van de synergie tussen de publieke en private partner. De POM staat samen met de privépartner Futurn in voor de aanleg van de wegenis en de nutsvoorzieningen om de bouwrijpe kavels te realiseren en om bedrijfsverzamelgebouwen met KMO-units vanaf 140 m², showrooms en kantoren te bouwen. De ontwikkeling van Steen III wordt mede mogelijk gemaakt dankzij de subsidiemechanismen van het Vlaamse Gewest.

Voor de totaalontwikkeling werd de visie vertaald in een masterplan. Dit kwam tot stand in nauw overleg met de gemeente Steenokkerzeel en Ruimte Vlaanderen en kadert in het opstellen van een RUP voor het bredere gebied. De POM begeleidt de gemeente Steenokkerzeel bij het opstellen van dit RUP. De totale zone wordt immers gekenmerkt door een grote en niet altijd optimale verwevenheid van wonen en bedrijven. Daarenboven stond een bufferproblematiek de eenvoudige ontwikkeling van een aantal nieuwe percelen in de weg.

De kracht van het masterplan bestaat uit een doorgedreven globale opzet in alle geledingen, waarbij de nieuwe bedrijfsgebouwen, de circulatie en het groen ten volle bijdragen tot een hoogwaardig en kwalitatief totaalvoorstel. Hierbij wordt veel aandacht geschonken aan duurzaamheid door een doordachte inplanting van de gebouwen, aandacht voor open ruimte en leefbaarheid, minimaal 20% groenvoorziening, opvang van hemelwater en de gebruikte bouwmaterialen.

Het project voorziet in een combinatie van verschillende typologieën gebouwen in een campusconcept: zowel bedrijfsverzamelgebouwen als stand alone gebouwen. Ten noorden van de nieuwe ontsluitingsweg wordt voor huisnijverheid een combinatie van bedrijvigheid en wonen voorzien met een tuin aan tuin-concept dat dienst doet als zachte overgang naar de achterliggende woningen aan de Perksesteenweg.

In de eerste fase van de ontwikkeling wordt de wegenis en de riolering aangelegd. Aan het ontwerp hiervan ging een periode van intensieve voorbereiding vooraf in 2015 en 2016. Tijdens dit proces werd nauw overleg gepleegd tussen de studieburelen, architecten, landschapsarchitecten, rioolbeheerder Infrax en de opdrachtgevers POM en Futurn. De uitdaging was om alle hemelwater op het terrein zelf op te vangen en te infiltreren zonder overstort. Dit heeft geresulteerd in een ontwerp met ruime opvang- en infiltratiezones die landschappelijk geïntegreerd zijn in het masterplan met campusconcept. In 2016 werd de vergunning afgeleverd voor de aanleg van de wegenis en riolering. Tevens werd de procedure voor de aanduiding van de aannemer afgerond. Alles is klaar om de wegeniswerken in 2017 te starten.

De volgende fase bestaat uit het oprichten van de eerste zone met bedrijfsverzamelgebouwen. Deze bevindt zich op de zichtlocatie aan de Haachtsesteenweg en bestaat uit 24 polyvalente bedrijfsruimten in een hedendaagse architectuur. In 2016 werd de bouwvergunning bekomen en de procedure voor de aanstelling van de aannemer afgerond. Alles is klaar om met de bouw van deze 24 units in 2017 van start te gaan.

Op 12 mei 2016 vond symbolisch de eerste spadesteek plaats in aanwezigheid van tal van genodigden. Dit was meteen de start van de commercialisering van deze eerste fase van de gebouwen.

Om aan de marktvraag te voldoen wordt voor de volgende fase van bedrijfsgebouwen ook geopteerd voor de ontwikkeling in de vorm van bedrijfsunits. De plannen hiervoor worden gefinaliseerd zodat de omgevingsvergunning in 2017 kan aangevraagd worden.

De ontwikkeling van de laatste fase is gekoppeld aan het definitief van kracht worden van het RUP dat in opmaak is. Het plan is om hier een aanbod te creëren voor kleine ondernemers die bij hun bedrijf willen wonen; zogenaamde huisnijverheid. Daarom zullen bedrijfsunits gekoppeld worden aan bedrijfswoningen. De tuinen van deze bedrijfswoningen zullen aansluiten bij de tuinen van de woningen aan de Perksesteenweg en zo een overgang vormen van bedrijvigheid naar wonen.

De POM zet voor dit project sterk in op een maximaal overleg en samenwerking tussen alle stakeholders. Dit resulteert in een project dat ruim gedragen wordt en zoveel als mogelijk tegemoet komt aan de verwachtingen van alle betrokkenen.

Steen III - Steenokkerzeel

KMO-ZONE DRIE TOMMEN TIENEN

De KMO-zone maakt deel uit van het Ruimtelijk Uitvoeringsplan 3 Tommen dat er op gericht is de wijk Grimde in Tienen op te waarderen. De zone die ontwikkeld wordt door de POM omvat een gebied van ongeveer 5 ha, waarvan 2,2 ha ontwikkeld wordt tot bedrijvenzone. Het overige gebied wordt ingericht als een ruime bufferzone.

In 2016 werden de infrastructuurwerken afgerond. Op de Kerkstraat en de Weggevoerdenstraat werden twee rotondes aangelegd. Op de bedrijvenzone zelf wordt geen openbare wegenis meer aangelegd.

Er werden twee kavels verkocht aan bedrijven uit Tienen, met name Obasi vzw, een bedrijf actief in de zorgsector en het accountskantoor Heerinckx & Partners bvba. Voor het overblijvende en grootste perceel werd beslist om begin 2017 een marktbevraging op te starten om kandidaten voor een projectontwikkeling te zoeken.

De bufferzone werd ingericht als buurtpark door Regionaal Landschap Zuid-Hageland. Buurtgroen Tienen startte met uitbating en verhuur van de volkstuinen. Een 40-tal tuinders gingen aan de slag en op 3 juli werd de eerste Open Tuindag georganiseerd. Een evenement dat veel publiciteit kreeg in de regionale pers.

Met Buurtgroen Tienen werden ten behoeve van de tuinders een aantal kleine investeringen voorzien waarvan de uitvoering gepland is in de lente van 2017. Het boren van een waterput is een van de investeringen, gekoppeld aan het plaatsen van zonnepanelen om de elektriciteitsvoorziening voor de waterpomp te garanderen.

LOKALE BEDRIJVENZONE 'DE VLAAMSE STAAK' TE OPWIJK

De POM Vlaams-Brabant ontwikkelt in samenwerking met de gemeente Opwijk en de Intercommunale Haviland een lokale bedrijvenzone met een oppervlakte van ca. 5 ha in de gemeente Opwijk. Aansluitend wordt een buurtpark ingericht van ca. 2 ha.

Het lokaal bedrijventerrein 'De Vlaamse Staak' te Opwijk is een nieuw bestemde zone die deel uitmaakt van het RUP Nijverseel (herziening) dat definitief werd vastgesteld in 2012. De zone is gelegen langs de N47 Steenweg op Dendermonde, op de grens met de gemeente Lebbeke (Provincie Oost-Vlaanderen). De bedrijvenzone moet plaats bieden aan KMO's en ambachtelijke bedrijven met een lokaal karakter.

In mei 2014 ondertekenden de 3 partijen – POM Vlaams-Brabant, gemeente Opwijk en intercommunale Haviland – de samenwerkingsovereenkomst voor de ontwikkeling van de bedrijvenzone. Het ontwerp en de realisatie van het aansluitend buurtpark alsook de groenbuffer werd in juli 2015 via een samenwerkingsovereenkomst toevertrouwd aan Regionaal Landschap Groene Corridor.

De juridische procedure voor de verwerving van de gronden ter realisatie van de bedrijvenzone en het buurtpark werd afgerond eind 2016. Ook de procedure tot verlegging van voet- en buurtwegen landde op 13 oktober 2016 op een goedkeuring van de deputatie.

Het technisch plan werd in de loop van 2016 gefinaliseerd. Het definitief ontwerp van de bedrijvenzone en het

Vlaamse Staak - Opwijk

Regionale bedrijvenzone
Ternat – Assesteenweg

Lokale bedrijvenzone
Belle Alliance in Roosdaal

buurtpark en de daaraan verbonden raming en bestek werden eind 2016 door de beheersorganen van de 3 partijen goedgekeurd. Voor de POM gebeurde dit op het directiecomité van 16 september 2016.

De bouwvergunningsaanvraag zal worden ingediend begin 2017. De start der werken wordt voorzien in het najaar van 2017.

Parallel met de bouwvergunningsaanvraag werd een haalbaarheidsstudie opgestart voor een maximaal zelfvoorzienend innovatief energieconcept op de Vlaamse Staak. Dit concept bestaat uit een inrichting van een collectief systeem van koude-warmte opslag dat via een warmtenet wordt verbonden met warmtepompen in elk van de bedrijven. Daarnaast wordt gestreefd naar maximale productie van hernieuwbare energie (vooral door zonnepanelen). De studie – die ondersteund wordt door de Provincie Vlaams-Brabant - moet uitwijzen of de uitbouw van dergelijk innovatief energieconcept financieel haalbaar is.

REGIONALE BEDRIJVENZONE TERNAT – ASSESTEENWEG

Het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan voor het Specifiek Economisch knooppunt Ternat werd per ministerieel besluit op 26 september 2016 definitief goedgekeurd. In dit RUP worden zones afgebakend als gemengd regionaal bedrijventerrein (GRB) en als gemengd lokaal bedrijventerrein (GLB). De POM werd als ontwikkelaar naar voor geschoven ter realisatie van het PRUP SPEK Ternat.

De gronden binnen de toekomstige bedrijvenzone zijn in handen van verschillende eigenaars. Ook de POM heeft een grondpositie verworven door de minnelijke aankoop van 2 stukken grond in het gebied.

De POM kiest er voor om de gewenste gebiedsontwikkeling samen met de overige eigenaars in goede banen te leiden via een samenwerkingsverband in plaats van te werken met de klassieke onteigeningsprocedure. Binnen dit samenwerkingsverband zou gewerkt worden met het principe van de grondbank waarbij de eigenaars deelnemen in kosten en baten op basis van hun ingebrachte grondoppervlakte. Een eerste samenwerkingsovereenkomst onder de vorm van een engagementsverklaring tussen de verschillende partners werd opgesteld en goedgekeurd in het directiecomité van 18 november 2016. Doel is in het voorjaar 2017 met alle partijen tot een overeenkomst te komen, waarna dan het nodige studiewerk en de financiële raming van start kan gaan.

Parallel hiermee nam de POM ook reeds van in het begin het juridisch luik mee door aanstelling van het juridisch adviesbureau Equator, met als doel de nodige juridische basis te bekomen voor het gewenste samenwerkingsverband.

In 2017 zal de POM een bestek uitschrijven tot aanstelling van een studiebureau voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein.

knooppunt Kampenhout-Sas

Bomaco - Asse

LOKALE BEDRIJVENZONE BELLE ALLIANCE IN ROOSDAAL

De POM Vlaams-Brabant werd door de gemeente Roosdaal gevraagd om - in samenwerking met haar en de intercommunale Haviland - de uitbreiding van de KMO-zone Belle Alliance, gelegen aan de gewestweg N8 Brussel-Ninove in Roosdaal te ontwikkelen.

Deze uitbreiding is opgenomen in het gemeentelijk RUP Belle Alliance dat goedgekeurd werd in 2012. Het projectgebied is ongeveer 5 ha groot en sluit aan bij de bestaande zone. Ongeveer 0,5 ha is voorbehouden voor de herlocalisatie van het containerpark van de gemeente Roosdaal. De overige percelen moeten vooral plaats bieden aan bedrijven uit de omgeving.

Ondertussen werden de gronden binnen het projectgebied verworven door de gemeente behalve de percelen van het OCMW Brussel en van één particuliere eigenaar. Aangezien een groot deel van de gronden in eigendom is van het OCMW Brussel werden er verschillende overlegmomenten georganiseerd om deze gronden in der minne te verwerven. Uiteindelijk werd er niet tot een akkoord gekomen noch met OCMW Brussel noch met de particulier en werd er een nieuwe onteigeningsprocedure opgestart. In de loop van 2017 verwacht de gemeente een nieuwe onteigeningsmachtiging om hiermee verder aan de slag te kunnen gaan.

UITBREIDING BROEKOOI – BOMACO IN ASSE

De POM voerde het voorbije jaar een studie uit naar de toekomstmogelijkheden van zowel de site van de voormalige houthandel Bomaco als het tussenliggende gebied richting het bedrijventerrein Broekooi in Zellik.

De voormalige houthandel heeft de activiteiten grotendeels stopgezet. Daardoor komt er plaats vrij voor een nieuwe invulling. Met het oog op de grote vraag naar bedrijfsruimte wordt ook een uitbreiding bekeken waarbij rekening gehouden wordt met enerzijds de landschappelijke- en landbouwwaarden in de omgeving en anderzijds de mobiliteitsaspecten (ontsluiting op de gewestweg N9, fietsverbindingen en de op te heffen gelijkgrondse kruising met de spoorlijn Asse-Brussel).

De provincie neemt de verschillende toekomstbeelden over om deze te laten onderzoeken op hun impact op milieu en omgeving via een plan-MER-studieopdracht. De procedure voor aanstelling van een studiebureau werd begin 2017 aangevat. Bij een haalbaar resultaat van de studie zal dit moeten verwerkt worden in een ruimtelijk uitvoeringsplan.

De POM toetst ondertussen de verschillende ontwikkelingsmogelijkheden af.

BIJZONDER ECONOMISCH KNOOPPUNT KAMPENHOUT-SAS

Eén van de locaties die voor extra bedrijvigheid in aanmerking komt, is het knooppunt Kampenhout-Sas. De Provincie Vlaams-Brabant heeft hiervoor een Ruimtelijk Uitvoeringsplan opgemaakt. Dit RUP is definitief vastgesteld op 22 september 2015.

Na de goedkeuring van het RUP ontving de POM de vraag van de gemeente Boortmeerbeek en het Provinciebestuur Vlaams-Brabant om in het kader van de uitvoering van het RUP de ontwikkeling van de nieuw bestemde bedrijvenzone B1 (en eventueel B2) op zich te nemen. Op vraag van de provincie neemt de POM daarnaast ook de coördinatie op zich voor de ontwikkeling van de volledige zone omschreven door het RUP.

Door de grote verkeersdruk in het gebied was het van essentieel belang om een gedegen mobiliteitsstudie van het ruimer gebied op te starten die de bestaande en gewenste ontsluitingsinfrastructuur meer in detail bekijkt. Deze studie moet de basis vormen voor het ontsluitingsconcept van zowel de beoogde ontwikkeling van de lokale bedrijvenzone B1 (en B2) alsook de ruimere omgeving, waarbij vooral gekeken wordt naar de aansluiting op het hogere weggennet.

De POM gunde – in samenwerking met de provinciale diensten mobiliteit en ruimtelijke planning – de opdracht tot opmaak van de mobiliteitsstudie op 11 maart 2016 aan studiebureau MINT. De voorziene einddatum van de studie was 11 oktober 2016 maar door de complexiteit ervan werd de termijn reeds enkele malen verlengd. De studie zal afgerond zijn midden 2017. Het resultaat van de studie – onder de vorm van een voorkeurscenario – zal de basis vormen voor de verdere inrichtingsstudies en –plannen van de verschillende deelgebieden in de zone Kampenhout-Sas.

UITBREIDING STONE-SITE TE LONDERZEEL

De site 'Stone' is gelegen naast de A12 te Londerzeel. Stone is een groothandelsbedrijf in natuursteen. Het bedrijf wil zich echter reorganiseren en heeft de ruimte waarop de buitenopslag en de verwerkingshal gevestigd is, reeds verkocht aan een private projectontwikkelaar.

Een herbestemming van het hele binnengebied rond de Stone-site is onderwerp van een provinciaal planningsproces om het specifiek economisch gebied van Londerzeel te voorzien van de nodige bijkomende economische ruimte. Samen met de gemeente Londerzeel bereidt de provincie Vlaams-Brabant een Ruimtelijk Uitvoeringsplan voor om dit gebied tot bedrijvenzone te herbestemmen. Het planningsproces zelf vergt echter nog heel wat inspanningen en procedurestappen. De POM volgt dit mee op.

Dit gebied bevat potentieel omdat het strategisch gelegen is naast de A12 binnen het Specifiek Economisch Knooppunt Londerzeel. Er is in de streek een grote vraag naar ruimte voor bedrijven. Binnen de planningsprocedure wordt een uitbreiding van de zone vooropgesteld waardoor er potentieel in het totaal 7 ha kan ontwikkeld worden als bedrijventerrein. De huidige eigenaar van de ex-Stone site heeft reeds een akkoord met AWV voor de aanleg van een ventweg naast de A12 om zo de site op een veilige manier te ontsluiten.

In de loop van het planningsproces en met het oog op een toekomstige ontwikkeling tot bedrijvenzone werd de eigendomsstructuur van de volledige 7 ha in kaart gebracht. Naast het bedrijf Stone is het grootste deel van de te ontwikkelen site momenteel reeds in eigendom van een private ontwikkelaar. De rest van het gebied is nog in eigendom van diverse eigenaars.

Stone site - Londerzeel

De knowhow die de POM levert op het vlak van het lopende planningsproces, de nog op te lossen mobiliteitsvraagstukken op de A12 Londerzeel-Zuid en de aan te leggen ventweg, de communicatie met de buurt en de gemeente, de duurzame aanleg van een KMO-park, biedt in dit project zeker meerwaardes op het vlak van duurzame en kwalitatieve economische ontwikkeling. Aangezien er naast de ex-Stonepercelen ook nog heel wat bijkomende gronden verworven moeten worden om een totaalontwikkeling van de site te realiseren is de POM dan ook besprekingen aangegaan met de private ontwikkelaar om een mogelijke samenwerking te onderzoeken om zo een duurzame ontwikkeling van de bedrijvenzone op te starten.

BEDRIJVENZONE RUP WAUTERSTRAAT IN SINT-PIETERS-LEEUW

De POM Vlaams-Brabant werd door de gemeente Sint-Pieters-Leeuw gevraagd om te bekijken of de KMO-zone gelegen in het RUP Wauterstraat kan (her)ontwikkeld worden.

Dit is een KMO-zone met een oppervlakte van ongeveer 7 Ha. De zone is deels bebouwd en deels braakliggend. De ontsluiting van de braakliggende percelen is enkel mogelijk over het perceel van de bebouwde zone, dat een andere eigenaar heeft dan de braakliggende zone. In dit kader heeft de POM verschillende gesprekken gevoerd met de eigenaars om tot een mogelijk voorstel van (her)ontwikkeling van de zone te komen.

In 2017 zal verder bekeken worden of er eventueel een samenwerking kan opgezet worden met de verschillende eigenaars.

HERGEBRUIK BALLONLOODS IN ASSE

De ballonloods op de PIVO-site is sinds 15 mei 2000 beschermd als monument. Een hergebruik van de loods blijkt echter bijzonder moeilijk te zijn zonder aanpassing van het van kracht zijnde PRUP.

In mei 2016 kreeg de deputatie de machtiging om de loods te vervreemden op voorwaarde dat er een kwalitatief en haalbaar project wordt voorgesteld door de potentiële nieuwe eigenaar/investeerder. Daarom werd een vervreemdingsprocedure opgestart waarin voorstellen moesten worden getoetst aan 3 criteria:

1. **Haalbaarheid:** ruimtelijke/stedenbouwkundige procedures en vereisten, criteria en eisen Onroerend Erfgoed Vlaanderen, ontsluiting t.a.v. de omgeving, timing...
2. **Kwaliteit:** schetsontwerp(en), afstemming op de inrichting en de werking van het PIVO, voorzieningen /functies,....
3. **Financieel:**
   a. Prijs: vanaf 1 euro.
   b. Financiële garanties / draagkracht van de geïnteresseerden.

De POM maakte deel uit van de beoordelingscommissie die eind 2016 voorstellen van 3 potentiële kandidaten ontving. Begin 2017 werden onderhandelingen gevoerd met 2 van de 3 kandidaten. In de loop van 2017 zal de deputatie een beslissing nemen met welke projectontwikkelaar de herinvulling van de ballonloods verder zal worden besproken.

Ballonloods -Asse

1.2. Herontwikkeling van verouderde bedrijvenzones

MANCHESTERSITE TE BEERSEL

De POM verwierf de vroegere papierfabriek De Meurs in Huizingen (Beersel) in 2009 om er een reconversieproject op te starten. De oude site met een oppervlakte van 7,3 ha bestaat uit verschillende deelgebieden: de erfgoedcluster, de KMO-zone, het Park Neerdorp en de Molenbeek. Via Europese EFRO-middelen werden reeds een aantal onderdelen gerenoveerd en het reconversieproject werd omgedoopt tot Manchestersite.

In 2014 werd, gezien de omvang en complexiteit van het project, beslist om de reconversie en vermarkting ervan verder te realiseren samen met een privépartner. Omwille van de complexiteit van het reconversieproject en de verschillende actoren die in het project betrokken zijn liepen de onderhandelingen met de weerhouden private partij langer uit dan voorzien. Eind 2016 werd uiteindelijk de overeenkomst beklonken met een consortium bestaande uit brownfieldontwikkelaar Horizen en mede-ontwikkelaar/eindgebruiker Lewine. In het consortium neemt ook PMV (Participatiemaatschappij Vlaanderen) deel via haar Erfgoedkluis.

Manchestersite

In de loop van 2016 werden de werken uitgevoerd voor de volledige openlegging en heraanleg van de Molenbeek.

Met de VLM werden afspraken gemaakt ter voorbereiding van de aanleg van het Park Neerdorp. De stedenbouwkundige vergunning voor de heraanleg werd in maart 2016 bekomen, vervolgens publiceerde de VLM het bestek voor aanneming. Begin 2017 werd de gunning goedgekeurd waardoor in de loop van 2017 de werken in uitvoering zullen gaan.

RECONVERSIE STATIONSOMGEVING AARSCHOT

In 2010 werd in Aarschot een PPS-projectvennootschap (Publiek Private Samenwerking) opgericht met als doel: de herontwikkeling van de zogenaamde Kop van Nieuwland (7 ha), een bedrijvenzone palend aan het stationsgebied van Aarschot. Bedoeling is de momenteel onderbenutte zone een vernieuwd en modern elan te geven en ze te herontwikkelen tot een zone voor KMO's en kantoorachtigen.

De projectvennootschap kreeg de naam 'Kop van Nieuwland cvba' en verschillende vennoten werden aandeelhouder: enerzijds drie publieke partners met name het Autonoom Gemeentebedrijf Aarschot, intercommunale Interleuven en de POM Vlaams-Brabant, anderzijds ook twee private partners. Er werd door de publieke actoren duidelijk gekozen voor een participatieve PPS i.p.v. een contractuele constructie omdat het beheeraspect en de duurzaamheid (zowel in tijd als in kwaliteit) voor hen primeren en zij dus een gedegen samenwerking wilden opzetten. De weerhouden private partners brachten dan ook naast de nodige ontwerp- en ingenieursbureaus ook onderaannemers inzake facility- en parkmanagement mee in het consortium.

Medio 2015 bleek één van de private partners te kennen te geven een exit uit de cvba te overwegen met als reden de lange periode die verstreken was tussen de ondertekening van de PPS-overeenkomst en het verwerven en vervolgens kunnen inbrengen van de bedrijfsgrond in de cvba om de ontwikkeling aan te vatten, en de sindsdien gewijzigde marktomstandigheden. De andere private partner liet evenwel blijken wél het project nog genegen te zijn, maar bepleitte wel een aantal aanpassingen.

Na diverse onderhandelingen werd het verhoopte vergelijk gevonden in 2016. Op 13 december 2016 werd een addendum ondertekend waarbij de ene private partij de cvba verlaat, en de andere private partij wél aan boord blijft, zij het aan licht aangepaste voorwaarden. Op die manier krijgt het project alsnog een doorstart in het vooruitzicht.

Er werd onmiddellijk werk gemaakt van herziene architectuurontwerpen om hiermee de marktbevraging te kunnen opstarten in de loop van 2017.

Ondertussen werden de sloopwerken van de gewezen betonfabriek aangevat. Bij deze werken doken eind 2016 onvoorziene problemen op. Enerzijds blijken er grotere ondergrondse funderingen te zitten. Deze moeten verwijderd worden. Dit betekent een belangrijke meerkost waarvan de subsidiëring door het Vlaamse Gewest nog niet duidelijk is. Anderzijds stootte men ook op een stabiliseringslaag onder de verharding die vervuild zou zijn. Dit zal nopen tot een bijkomend bodemonderzoek en mogelijks bijkomend grondverzet en saneringsverplichtingen.

De publieke partners zullen in de loop van 2017 in overleg met de verschillende betrokken Vlaamse overheden (o.a. OVAM) de situatie verduidelijken, de financiële weerslag ramen en dus de financiële haalbaarheid van het project moeten evalueren.

OPTIMALISATIE BEDRIJVENTERREIN AARSCHOT

Vanuit de vaststelling dat in de provincie de beschikbare economische ruimte beperkt is wil de provincie meer inzetten op het efficiënt(er) gebruik van bestaande bedrijvenzones. De provincie en de stad willen - samen met Interleuven, Voka Vlaams-Brabant en de POM - bekijken hoe het bedrijventerrein Nieuwland-Meetshoven in de toekomst intensiever kan gebruikt worden en welke acties nodig zijn om een moderne, op de toekomst gerichte infrastructuur te realiseren.

Kop van Nieuwland - Aarschot

In 2015 werd een inrichtingsvisie, draaiboek en instrumentarium goedgekeurd binnen een samenwerkingsovereenkomst tussen de verschillende partners. Vanuit deze samenwerkingsovereenkomst werd ondertussen een Ruimtelijk Uitvoeringsplan opgesteld en goedgekeurd door de provincie in juni 2016.

Een belangrijk actiepunt in de optimalisatie is de heraanleg van het openbaar domein. Hiervoor wordt – via een deelovereenkomst tussen de stad - provincie/POM en Interleuven – een ontwerp en een subsidiedossier opgemaakt. Aangezien een omvangrijk deel van de infrastructuurwerken bestaat uit heraanleg van de rioleringen en er hiervoor een strikte timing is opgelegd, moeten de definitieve plannen afgerond worden tegen het einde van 2017.

De POM heeft voor de financiële ondersteuning van deze werken een specifieke enveloppe ter beschikking gekregen van de provincie en voorziet hieruit voor dit project een bedrag van 570.000 euro.

Machelen - Vilvoorde

RECONVERSIE REGIO MACHELEN - VILVOORDE

Reeds begin jaren 80 werd aandacht gevraagd en geschonken aan de reconversie van de regio Vilvoorde. De Vlaamse overheid stichtte toen de nv Novovil waarin de POM aandeelhouder was naast de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV). Novovil heeft van bij haar ontstaan een actieve rol gespeeld bij de ontwikkeling van het Businesspark Cargovil en bij de realisatie van het Bedrijvencentrum Vilvoorde. Novovil was eveneens de initiator van het concept Vilvoorde Watersite, de reconversie van de oude industriezone van Vilvoorde langsheen het kanaal Brussel-Willebroek. Ondertussen werd de structuur van de reconversie in het gebied geëvalueerd.

Naar aanleiding van een strategische oefening binnen PMV groep, werd door de Raad van Bestuur van PMV reeds in 2015 beslist om, met het oog op vereenvoudiging, transparantie en administratieve eenvoud, de vastgoedactiviteiten van PMV groep naar de toekomst toe te concentreren bij PMV nv. Daarom wilde PMV Novovil vereffenen. Maar toch wil PMV haar rol als investeerder in de regio Vilvoorde en Machelen optimaal blijven vervullen en de middelen die voorzien waren voor de werking van nv Novovil blijvend verder investeren in rendabele projecten voor de regio. Deze middelen worden geraamd op 11,7 miljoen euro.

Vanuit PMV werd in 2016 een voorstel uitgewerkt om een nieuwe samenwerkingsovereenkomst op te stellen waarin naast de POM ook de gemeentebesturen van Machelen en Vilvoorde vertegenwoordigd zouden zijn (wat vroeger niet het geval was in nv Novovil). Alle betrokken partijen bevestigden daarbij hun engagement om samen te werken bij hun streven naar een gezamenlijke doelstelling van algemeen belang, met name de ontwikkeling van het Reconversiegebied Vilvoorde-Machelen wat ongeveer overeenkomt met het gebied van het strategisch plan voor dezelfde reconversiezone. De partijen opteerden te werken binnen een operationeel kader voor de realisatie van concrete projecten met een maatschappelijk-economische en ruimtelijke meerwaarde en waarbij ook de private markt volop kansen zou krijgen.

Gezien de omvang van het Reconversiegebied en het lange traject dat voor een herontwikkeling van een dergelijk gebied noodzakelijk leek, was het wenselijk een overeenkomst af te sluiten tussen de partijen die hun intentie vastlegt om tot concrete realisaties te komen, met daarbij ook nood aan een vaste overlegstructuur en overkoepelende afspraken tussen de verschillende partijen met het oog op een optimale synergie en informatie-uitwisseling.

Dit alles werd voorgesteld in een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. In deze overeenkomst werd ook het engagement van de POM opgenomen om het bedrag van 1 miljoen euro – dat eerder reeds gereserveerd was bij de nv Novovil – ook te reserveren voor projectontwikkeling in het kader van deze nieuwe samenwerkingsovereenkomst.

Naar aanleiding van de vereffening van Novovil eind 2016 werd het enige aandeel van de POM in de nv overgedragen aan PMV.

HERONTWIKKELING MILITAIRE ZONE ASIAT TE VILVOORDE

De herontwikkeling van deze site kent reeds een lange voorgeschiedenis. Het Ministerie van Defensie heeft de site ASIAT in Vilvoorde volledig vrijgemaakt sinds 1 januari 2010. De site sluit aan op de oude industriezone in de Vilvoordse noordelijke Kanaalzone. Zij ligt tussen de oude Mechelsesteenweg en de Zenne en heeft haar toegang langs de Willem Elsschotstraat. De site is in totaal 5,75 ha groot. 2,75 ha heeft de bestemming militair domein; de resterende 3 ha is industriezone. De stad Vilvoorde wenst de controle over de herontwikkeling van de site te bewaren en heeft hiervoor de ondersteuning van de POM Vlaams-Brabant ingeroepen.

Het aanvatten van het herontwikkelingstraject start met de grondpositie waarbij de stad/POM de eigendom wensten te verwerven van Defensie. Sedert 2010 zit het project echter vast op dit punt.

In een eerste schatting in 2010 raamde het Aankoopcomité Brussel II in opdracht van Defensie de verkoopwaarde van de te verwerven 5,75 ha op 11.000.000 EUR. Er werd vervolgens een haalbaarheidsstudie uitgevoerd waarbij het patrimonium in detail werd gescreend op de herbruikbaarheid. Hieruit bleek dat de vraagprijs van Defensie 2.000.000 EUR te hoog lag om een marktconforme herontwikkeling mogelijk te maken.

Vervolgens werden in 2015 nieuwe onderhandelingen gevoerd met het Aankoopcomité, Defensie, de stad Vilvoorde en de POM Vlaams-Brabant. Deze onderhandelingen hebben geresulteerd in een nieuwe prijs van 10.000.000 EUR.

Gezien de complexiteit en de grootte van de investering besliste de POM eind 2015 om een procedure te starten om een private partner te vinden om de site in samenwerking met de POM te herontwikkelen. In 2016 werden de offertes van de private partners geanalyseerd. De algemene conclusie van deze analyse bevestigt dat de vraagprijs van Defensie van 10.000.000 EUR nog steeds te hoog is. Dit laat niet toe om een marktconforme ontwikkeling te realiseren omdat de vraagprijs per vierkante meter van de site in zijn huidige staat overeenstemt met de verkoopprijs per vierkante meter van een nieuw ontwikkeld en met moderne infrastructuur uitgerust bedrijventerrein.

De resultaten van een zoektocht via een PPS-procedure naar een private partner resulteren dus in de bevestiging van de conclusies die reeds uit de eerdere financiële haalbaarheidsanalyse in opdracht van de stad Vilvoorde naar voor kwamen.

Tijdens een overleg, op initiatief van de POM en de stad eind 2016 tussen de POM, stad Vilvoorde, Agentschap Ondernemen en Innoveren, Defensie en het Aankoopcomité werden voornoemde argumenten nogmaals aangehaald om een prijsaanpassing te bepleiten. Het resultaat is dat er niet afgeweken wordt van de gestelde vraagprijs. Bij de Vlaamse overheid kan geen beroep gedaan worden op enige vorm van subsidies om tussen te komen in de verwervings- of sloopkosten.

Tenzij er in de toekomst een wijziging in de houding van de verkopende partij zou optreden of er extra financiering gevonden kan worden, lijkt de herontwikkeling van de Asiat-site momenteel geblokkeerd te zijn en blijft een potentieel waardevol bedrijventerrein onbenut. De POM blijft samen met de stad Vilvoorde verder ijveren om hier verandering in te brengen.

Asiat-site

FOBRUX-SITE IN VILVOORDE

In het zuiden van Vilvoorde tegen Brussel en tussen de Schaarbeeklei en het kanaal ligt een historische bedrijvenzone die oorspronkelijk aangewend werd voor grootschalige en vervuilende industrie. Deze industrie heeft een zekere achteruitgang gekend, met alle gevolgen van dien. Het gebied wordt nu gekenmerkt door verouderde en/of leegstaande bedrijfsgebouwen. Het grootste deel van de bebouwing in het projectgebied betreft bedrijven. Tussenin liggen verscheidene woningen/appartementen (soms gekoppeld aan bedrijvigheid). Een van de meest kenmerkende gebouwen is de gewezen kachelfabriek van de Fonderies Bruxelloise (afgekort Fobrux).

De POM wenst een trekkersrol op te nemen voor de herontwikkeling van de site Fobrux. De site kent zowel een grote complexiteit als een grote herontwikkelingspotentie:

- de gevel van de site is dermate iconisch dat hij is opgenomen in de inventaris van bouwkundig erfgoed;
- de eigenaar (in faling) werd vrijgesteld van de saneringsplicht door OVAM. OVAM zal een ambtshalve bodemsanering uitvoeren, maar een aantal afbraak- en schoringswerken zullen niet door OVAM gedragen worden;
- het gebied is in handen van een curator die op last van de bevoegde rechter tot openbare verkoop van de site wordt aangezet;
- op vraag van de POM werd reeds een stedenbouwkundige haalbaarheidsstudie uitgevoerd om een herontwikkeling tot een kleinschalige economische site te onderzoeken.

De site wordt door zowel de POM, de stad als PMV aanzien als een scharnierpunt in het gebied waardoor het als één van de eerste actiepunten wordt weerhouden binnen het nieuwe reconversieplatform Machelen-Vilvoorde.

De POM verwacht dat in de loop van 2017 er een initiatief komt van de curator om de site te vervreemden (al dan niet via openbare verkoop).

1.3. Activering onbenutte bedrijventerreinen

Het project 'Activeringsteams onbenutte bedrijventerreinen' werd eind 2012 goedgekeurd door de Vlaamse regering. Binnen dit project onderzoekt de POM Vlaams-Brabant in samenwerking met de intercommunales Interleuven en Haviland de redenen waarom bepaalde terreinen - die als bedrijvenzone bestemd zijn - niet in gebruik zijn. Tevens worden er initiatieven genomen om deze 'slapende' reserve te activeren zodat de terreinen op de markt kunnen worden gebracht en beschikbaar worden voor bedrijven die op zoek zijn naar ruimte.

Het project 'Activeringsteams onbenutte bedrijventerreinen' is het vervolg op het project 'Onderhandelingsteams onbenutte bedrijventerreinen', dat door de POM en de intercommunales werd uitgevoerd tussen 2009 en 2012. Daar waar de focus in het eerste project vooral lag op het verzamelen van informatie en op het bewustmaken van de eigenaars omtrent de verschillende mogelijkheden van de onbenutte bedrijfsgronden, wordt in het lopende project meer ingezet op het activeren van deze onbenutte gronden.

Dit gebeurt voornamelijk door het samenbrengen van eigenaars en het gezamenlijk uitwerken van verschillende ontwikkelingsscenario's. Afhankelijk van de specifieke scenario's zal de rol van de POM en/of de intercommunales variëren van bemiddelaar over regisseur tot effectieve ontwikkelaar van een gebied.

Een eerste stap binnen het project 'Activeringsteams' is het selecteren van mogelijke projectgebieden. Maar om zulke projectgebieden te kunnen selecteren is het essentieel om over concrete en recente informatie van de onbenutte percelen te beschikken. Om deze reden wordt er ook veel tijd gespendeerd om de bestaande databank van de onbenutte percelen in Vlaams-Brabant aan te vullen. Binnen het project 'Activeringsteams' worden de onbenutte percelen op bedrijventerreinen gebiedsdekkend geïnventariseerd. Dit houdt in dat ook de leegstaande gebouwen op bedrijventerreinen en alle onbenutte percelen, ook deze kleiner dan 2.000 m² opgenomen worden in de databank.

In 2016 werd er verder gewerkt aan de inventarisatie. Daarnaast werden er binnen het project verschillende waardebepalingen en haalbaarheidsanalyses uitgevoerd en werden er voor verschillende projectgebieden initiatieven genomen om tot activering te komen. Wegens een personeelswissel heeft de POM Vlaams-Brabant uitstel gekregen tot midden 2017 om het project af te ronden en een definitieve eindrapportage op te leveren.

1.4. Duurzaam bedrijventerreinbeheer

PARKMANAGEMENT

ALGEMEEN

In 2016 is de POM Vlaams-Brabant nog concreter geworden in haar betrachtingen het "bedrijventerreinmanagement" te faciliteren. Samen met Interleuven en VOKA werd succesvol ingeschreven op de call van Agentschap Innoveren en Ondernemen rond het starten van BTV (bedrijventerreinvereniging) voor de gezamenlijke set-up in Haasrode (Ambachtenzone en researchpark).

Daarnaast werd samen met de andere POM's de basis gelegd van het Vlaamse KN BTM (Kennisnetwerk Bedrijventerreinmanagement) om op vraag van Agentschap Innoveren en Ondernemen zowel de kennisborging als de kennisoverdracht te garanderen inzake de verschillende hoofdthema's rond BTM: energie-efficiëntie en klimaatneutraliteit, beeldvorming, biodiversiteit en inrichting, delen van diensten en personeel, financiering en werking, ketenbeheer, water en afval, risicobeheersing en beveiliging, mobiliteit en vervoer.

CARGOVIL

De Raad van Bestuur van vzw Cargovil besliste eind 2016 om een einde te maken aan de parkmanagementovereenkomst met Quares Facility Management, de organisatie die als professioneel parkmanager optrad. Daardoor zullen de bedrijven, gevestigd op het Cargovil business park, een nieuwe dynamiek kunnen ontwikkelen, die nauwer aansluit bij hun aspiraties rond verbetertrajecten, klimaatneutraliteit en duurzaamheid.

Cargovil - Vilvoorde

DEMONSTRATIEPROJECTEN ROND VERDUURZAMING

De POM Vlaams-Brabant zet binnen haar werking in op het verduurzamen van nieuwe en bestaande bedrijventerreinen. Zo besteed ze veel aandacht aan thema's als hernieuwbare energie en energie-efficiëntie, biodiversiteit en mobiliteit om ze te integreren in haar algemene werking rond de (her)aanleg en het beheer van bedrijventerreinen.

MIP-VALORISATIEPROJECT HEATROAD

In 2015 werd de roadmap van het MIP-valorisatieproject opgeleverd. Dit document is een generieke roadmap voor het realiseren van warmtenetwerken in Vlaanderen in een B2B context. Het concentreert zich op toepassingen waarbij een green- of brownfield zonder vooraf gekende afnemers de basis vormt van het implementatieproject met aansluiting op nabijgelegen bedrijven die mee delen in de warmteproductie of -levering.

Het projectteam bestond uit een consortium van 4 partners en 2 onderaannemers: de POM, Belgian Eco Energy (BEE), Siemens, Boydens, 3E en Field Fisher Waterhouse (FFW).

Het voornaamste objectief van dit project was om, op basis van onze eigen ervaring met het uitwerken van een business case voor het project Manchestersite te Huizingen, de verschillende stappen in kaart te brengen om warmtenetwerken op een economisch rendabele wijze te realiseren.

Uit de haalbaarheidsstudie kwam naar voor dat de uitrol van een warmtenet op de Manchestersite, gelinkt aan een warmtenet op de site van Siemens, samen met de productie op de site van Siemens een haalbare case kan zijn, mits een lange terugverdientijd. Aangezien in 2016 de Manchestersite verkocht werd aan een private ontwikkelaar zal er in 2017 samen met de private ontwikkelaar bekeken worden of het warmtenet ook effectief kan aangelegd worden.

SMART ENERGY LINK – SEL

De POM werkte mee aan de voorbereiding van de projectaanvraag voor het Interreg Vlaanderen-Nederland project Smart Energy Link. Het project 'Smart Energy Link – SEL' heeft als doelstelling om een 'Lokaal Smart Grid' methodiek te ontwikkelen voor het sturen van energiestromen. En ook in de praktijk te demonstreren. Op basis van de demonstratieresultaten wordt de methodiek geoptimaliseerd zodat deze dan breed geïmplementeerd kan worden.

De POM zal binnen het project deelnemen aan het werkpakket 'E-team'. In de schoot van het E-team worden scenario-analyses en businessplannen uitgewerkt; technische en financiële haalbaarheid van projecten aangetoond en draagvlak verworven voor de realisatie van het 'Lokaal Smart Grid' met het oog op effectieve realisaties op het terrein.

Voor de POM biedt het E-team een unieke kans om aan kennisopbouw, onderzoek en netwerking rond smart grid te doen en te leren uit demonstratieprojecten binnen SEL. De resultaten van het E-team zijn voor de POM dan ook uitermate interessant om verder projecten op te zetten rond smart grid.

Vanuit Interreg is er in 2016 beslist dat SEL nogmaals herwerkt moest worden. Na de eerste herwerking in 2016 werden er nog aanpassingen gevraagd. Deze aanpassingen zullen doorgevoerd worden in 2017 waarna gestart kan worden met het project.

‘SMART ENERGY’ KMO-ZONE ‘DE VLAAMSE STAAK’ OPWIJK

In 2016 werd er een concept uitgewerkt om de KMO-zone ‘De Vlaamse Staak’ te ontwikkelen als een bedrijventerrein dat maximaal zelfvoorzienend wordt wat betreft warmte en elektriciteit.

Het uit te werken concept bestaat uit een warmtevoorziening via een collectief systeem van koude-warmte opslag (KWO) dat via een warmtenet wordt verbonden met warmtepompen in elk van de bedrijven. Het elektrisch concept is eveneens uniek en uitdagend. Er wordt gestreefd naar maximale productie van hernieuwbare energie (vooral door PV-panelen op de daken), een maximaal eigenverbruik door het geheel van de bedrijven en een minimale uitwisseling van elektriciteit tussen het bedrijventerrein en de rest van het distributienet, mede door gebruik van batterijen.

Voor de haalbaarheidsstudie van dit energieconcept heeft de POM financiële ondersteuning verkregen van de provincie Vlaams-Brabant. Het consortium dat in 2017 de haalbaarheidsstudie zal uitvoeren bestaat uit Think E, Wattson, Boydens en Fieldfisher.

2B CONNECT - MEER BIODIVERSITEIT OP BEDRIJVENTERREINEN

In januari 2016 ging het Interreg-project 2B Connect, waarin de POM partner is, van start. 2B Connect zet zich drie jaar lang in voor meer biodiversiteit op minstens 70 bedrijventerreinen in de grensstreek België-Nederland. De groene infrastructuur die zo ontstaat, speelt een belangrijke rol als natuurverbinding voor planten en dieren. Ook reikt dit project verschillende instrumenten aan om ook andere bedrijven te helpen werken aan biodiversiteit.

De POM Vlaams-Brabant neemt deel aan dit project met het bedrijventerrein FFH-Campus in Tienen. Op de campus worden inrichtings- en beheersmaatregelen genomen die inzetten op een meer biodiverse groene infrastructuur, die aansluit bij zijn omgeving. Ook de tuin van het incubatorgebouw ‘Food Port’ dat reeds op de zone gevestigd is, wordt ingericht als een biodiverse voorbeeldtuin. 2B Connect ontvangt via Interreg Vlaanderen-Nederland 3.012.583 EUR om de komende drie jaar bedrijven en biodiversiteit dichter bij elkaar te brengen. Interreg Vlaanderen-Nederland is een Europees fonds voor regionale ontwikkeling in het grensgebied België-Nederland.

In 2016 werd het Regionaal Landschap Zuid-Hageland aangesteld als ecologisch adviseur binnen het project. Er werd een nieuw beheersplan uitgewerkt voor de Campus en er werd een ontwerp uitgewerkt voor het aanplanten van een talud. In 2017 en 2018 zal er verder gewerkt worden aan de biodiverse inrichting van de bedrijvenzone.

GROENE INFRASTRUCTUUR VOOR KLIMAATADAPTATIE EN MITIGATIE OP BEDRIJVENTERREINEN

In 2016 startte het klimaatproject, gesubsidieerd door de provincie Vlaams-Brabant, rond groene infrastructuur voor klimaatadaptatie en mitigatie op bedrijventerreinen. Naast de POM zijn volgende organisaties partners in het project: Acadobe vzw, RLNH, RLGC, D&C Services, VOKA, Point Consulting Group – Cycloop Netwerk. Binnen dit project werden 6 bedrijventerreinen geselecteerd waarvoor er demo's rond groene infrastructuur uitgewerkt worden en hierdoor kan ingespeeld worden op biodiversiteit en klimaatadaptatie. Om deze demo's te realiseren werd er in 2016 een netwerk uitgebouwd waarbij er zowel een workshop georganiseerd werd voor de afnamezijde (bedrijven) als de aanbodzijde (tuinaannemers en –architecten).

DUURZAME MOBILITEIT – FIETSROUTE KEIBERG

In 2016 werd de studie in opdracht van VLAIO voor de aanleg van een fietspad op de talud tussen de bedrijvenzones Keiberg en Kouterveld te Zaventem en Machelen afgerond. Dit fietspad zal aansluiten bij de geplande HST-Fietsroute en het VLM Oasisfietspad. Via deze nieuwe route wordt de NATO hoofdzetel, verscheidene bedrijvenzones en nabijgelegen attractoren ontsloten tot de HST-Fietsroute. Het fietspad sluit ook rechtstreeks aan tot de naastliggende bedrijvenzones Keiberg en Kouterveld.

De POM heeft ondertussen samen met de dienst mobiliteit van de Provincie Vlaams-Brabant, VOKA en de gemeenten verschillende gesprekken gevoerd met de beheerder van het bedrijf waarbij over de parking van dit bedrijf de aantakking van het fietspad met de Henneaulaan zou komen en zo een sleutelrol vormt in de aanleg van het fietspad. Ondertussen is er een principeakkoord opgesteld dat in 2017 ter goedkeuring zal voorgelegd worden aan de verschillende partijen. De aanleg van het fietspad zelf is ondertussen meegenomen in het bestek voor de aanleg van 'HST-route zone Machelen-Zaventem - fietsbrug R0' door het Vlaams Gewest.

1.5. Bedrijfsverzamelgebouwen in Vlaams-Brabant

Via een netwerk van bedrijfsverzamelgebouwen werkt de POM mee aan de creatie van huisvesting op maat voor startende ondernemingen en jonge groeiers. Omdat het aanbod en dienstverlening van deze gebouwen enigszins verschilt naargelang de doelgroep en de locatie, wordt er daarbij onderscheid gemaakt tussen bedrijvencentra (BC's), innovatie- en incubatiecentra (I&I's), doorgroeigebouwen (DG's) en multifunctionele gebouwen (ondernemerscentra).

BC's en hun DG's zijn er in Zaventem, Vilvoorde, Sint-Pieters-Leeuw, Leuven en Tienen. I&I's functioneren in Zellik en Leuven. Vilvoorde beschikt over een ondernemerscentrum. Samen voorzien de BC's, DG's en I&I's in een gespreid vestigingsaanbod van ongeveer 14.400 m².

BEDRIJVENCENTRA

De 5 Vlaams-Brabantse BC's, die naast tijdelijke huisvesting ook logistieke en ondersteunende infrastructuur ter beschikking stellen van startende ondernemingen, gaven eind 2016 onderdak aan 126 bedrijven. Dit zijn er exact evenveel als één jaar eerder. Binnen elk BC apart zijn wel fluctuaties vast te stellen.

De bezettingsgraad van de kantoren varieert tussen 87% in Leuven en 48% in de Vilvoorde. Wat betreft het gebruik van de kantoren blijkt dat bijna alle centra nog relatief goed scoren, behalve in BC Vilvoorde waar de bezetting eind 2016 onder de helft zakte. Dit verlies is echter reeds goed gemaakt met enkele nieuwe contracten, waardoor BC Vilvoorde terug aan 75% zit. Ondanks de toenemende concurrentie uit de private sector waar vaak grotere bedrijven een deel van hun vrijgekomen kantoren op de verhuurmarkt zetten blijken de BC's goed stand te houden.

De bedrijfsruimtes scoren beter inzake bezetting dan de kantoren.

BC's	Aantal bedrijven	Bezetting kantoren	Bezetting bedrijfsruimtes
Leuven	41	87%	nvt
Tienen	18	74%	100%
Vilvoorde	19	48%	100%
Zaventem	33	80%	100%
Zennevallei	15	74%	93%

Ook in 2016 bleven het gespreide aanbod en de combinatie kantoren met bedrijfs- en opslagruimtes, aangevuld met de dienstverlening op infrastructureel en logistiek vlak de sterke troeven van de bedrijvencentra. Steevast investeren in aantrekkelijke infrastructurele faciliteiten en in nieuwe en moderne dienstverlening blijft het leidmotief van de centra.

Om het personeel, apparatuur en infrastructuur van de BC's optimaal te benutten en een hoger rendement met meer kostendeling te bekomen, worden ook meer en meer diensten aan niet-residenten verstrekt. Externe verhuur van vergaderzalen, domiciliediensten en occasionele externe administratieve dienstverlening moeten in die zin begrepen worden. In het voorbije jaar werd in alle centra ook verder ingezet op het aanbieden van flexplekken en coworking spaces. Op die manier volgen de BC's de nieuwe trends inzake werkorganisatie en arbeidslocatie.

INNOVATIE- EN INCUBATIECENTRA

De Innovatie- en Incubatiecentra Leuven en Zellik staan open voor technologiegerichte starters en bieden momenteel onderdak aan een 40-tal ondernemingen. Universitaire spin-offs, ICT-bedrijven en software-ontwikkelaars vormen de hoofdmoot van de I&I-klanten. 2016 was een succesvol jaar voor de I&I's. In Leuven zijn alle ruimtes quasi volledig bezet. De bezetting van de ruimtes in I&I Zellik kende in 2016 een groei van 55% naar 63%. Ondanks de toenemende concurrentie van bedrijfsverzamelgebouwen in de buurt klom de bezetting begin 2017 zelfs naar 93%.

DG's	Aantal bedrijven	Bezetting kantoren	Bezetting bedrijfsruimtes
Tienen	13	57%	100%
Vilvoorde	5	75%	nvt
Zennevallei	6	100%	nvt

DOORGROEIGEBOUWEN

De Doorgroeigebouwen die verbonden zijn aan de BC's van Vilvoorde, Tienen en de Zennevallei tellen momenteel 24 gebruikers.

Deze gebouwen bieden de mogelijkheid tot huisvesting aan ondernemers die het BC ontgroeien, maar nog niet de stap zetten naar een eigen gebouw en nog een beroep wensen te doen op een beperkt aantal faciliteiten die door het BC worden aangeboden.

De kantoren in de DG's kennen een vrij goede bezetting. Alleen Tienen kent nogal wat leegstand in de kantoren. Het tweede complex dat in 2012 werd bijgebouwd geraakt maar moeilijk opgevuld. Vandaar dat in 2017 een switch van kantoren naar bedrijfsruimtes word onderzocht. Dit soort ruimtes doet het nl. wel zeer goed op de Tiense markt.

I&I - Leuven

ONDERNEMERSCENTRUM VILVOORDE

Het Ondernemerscentrum Vilvoorde is ondergebracht in het Ortshuis, een historisch pand en eigendom van de POM. Met dit gebouw wil de POM huisvesting bieden aan kleine ondernemingen die op zoek zijn naar een locatie in het centrum van Vilvoorde maar die buiten kantoorruimte geen nood hebben aan extra ondersteunende diensten. Er is momenteel nog 1 bedrijf gehuisvest.

Vanaf 2017 wordt een samenwerking tussen de POM met het Zakencentrum van PMV overwogen. Dit Zakencentrum is op dezelfde site gelegen, wat perspectief biedt op het aanbod van één globale infrastructuur voor geïnteresseerde ondernemingen.

Cargovil - Vilvoorde

2. Ondersteuning provinciaal economisch beleid

2.1. Beleidsvoorbereidende initiatieven

PROVINCIALE VISIENOTA RUIMTE EN RUIMTELIJK-ECONOMISCHE AGENDA

Het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan dateert al van 7 oktober 2004. Dit plan schept een kader voor de ruimtelijke ontwikkelingen in Vlaams-Brabant, met een hele reeks krachtlijnen over hoe wij zuinig en doordacht met onze schaarse ruimte omgaan.

Omdat onze maatschappij vandaag voor andere uitdagingen staat dan in 2004 op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, recreatie, klimaat en open ruimte, werkt de provincie aan een vernieuwing van het provinciale ruimtelijk beleid. Deze vernieuwing focust op drie grote thema's: ruimtelijke ontwikkelingen koppelen aan duurzame mobiliteit, de ruimtelijk-economische agenda en de klimaatuitdagingen.

De Visienota Ruimte zal bestaan uit een ruimtelijke visie, een beleidsvertaling met mogelijke beleidsmaatregelen en acties, en een actieprogramma met concrete projecten die kunnen opgestart worden. De nota is het startpunt van de formele herziening van het provinciale ruimtelijke beleid.

Het ruimtelijk-economische beleid van de provincie wil in de toekomst specifiek meer focussen op het ontwikkelen van extra ruimte voor bedrijven door middel van de reconversie en optimalisatie van bestaande terreinen. Ook de in het verleden bestemde gebieden moeten op het terrein gerealiseerd worden.

Samen met alle actoren werkte de provincie aan een regionale Ruimtelijke-Economische Agenda die het beleid stuurt. Dat overleg gebeurt in de bestaande overlegstructuren van

VOKA, Unizo, de POM, RESOC, Boerenbond, streekintercommunales en andere betrokken organisaties.

Specifiek wordt de hoogdynamische (internationale) economische ontwikkeling voorzien in enkele groeipolen die binnen Vlaanderen en op internationaal vlak een belangrijke economische rol spelen en aantrekkingspolen zijn van groei en innovatie:

- de hoofdstad Brussel;
- de Vlaamse Rand rond de luchthaven;
- de Leuvense stadsregio.

De provincie wil inzetten op een intensivering van de economische ruimte in de stedelijke regio´s en rond multimodale knopen (= in de hoogdynamische structuur). Dit wordt gerealiseerd door uit te gaan van:

- verdichting en meervoudig ruimtegebruik;
- multimodale ontsluiting van bedrijventerreinen;
- uitbreiding bedrijventerreinen volgens noodzaak;
- verweving economische activiteiten;
- clustering kantoorachtigen rond multimodale knooppunten.

Voor de optimalisatietrajecten van bestaande bedrijvenzones wordt vanuit het provinciaal niveau gekozen om in te zetten op een aantal prioritaire economische zones. Die zijn gekozen omwille van hun strategische ligging en economisch belang, de complexiteit van het verbeteringsproces, de verouderingsverschijnselen en de mate waarin een samenwerking en inzet van verschillende partners en actoren nodig is:

- cluster Asse: Mollem-Broekooi-Bomaco-Doornveld
- cluster Groot-Bijgaarden: zones Gosset, Maalbeek, Noordkustlaan;
- bedrijvig Aarschot: Kop van Nieuwland – Nieuwland & Meetshoven;
- cluster Kampenhout-Sas;
- cluster Leuvense kenniseconomie: Gasthuisberg-Arenberg-Parkveld-Haasrode;
- cluster Noordrand-Luchthaven: Vilvoorde-Machelen - kantorenzone - Lozenberg - Zaventem Zuid & Noord;
- cluster Kortenberg: Huntsman-Guldendelle-d'Ieteren;
- cluster Zennevallei: 3 Fonteinen, Catala, Laekebeek, Gijzeveld, Zenneveld, Stroppen, Lembeek-Noord, Luhns.

De POM zal in deze selectie in eerste instantie – omwille van de praktische realiseerbaarheid - inzetten op de clusters Asse, Aarschot en Kampenhout-Sas. Daarnaast wordt extra-ondersteuning geboden aan de clusters Noordrand-Luchthaven en Zennevallei.

TERRITORIAAL ONTWIKKELINGSPROGRAMMA NOORDRAND

Het werkingsgebied van Noordrand bestaat uit vijf deelgebieden ten noorden van Brussel met een specifiek ruimtelijk functioneren. Voor elk deelgebied worden in het actieprogramma de ruimtelijke kenmerken kort beschreven en wordt een zicht gegeven op de uitdagingen en de urgentie. Dit is richtinggevend voor het Territoriaal Ontwikkelingsprogramma (T.OP) waarbij de provincie Vlaams-Brabant, het Vlaams gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betrokken zijn.

Uit de deelgebieden werden 5 werven gekozen die op korte termijn de doelen van T.OP Noordrand kunnen waar maken:

1. site Ex-Navo;
2. Europese boulevard tussen Bordet en de Luchthaven;
3. groene link Josaphat-Woluweveld-Nossegemdelle;
4. Kerklaan-Broekstraat;
5. Buda: jobs & skills voor Circulaire Economie.

De POM wordt vanuit haar ontwikkelingsopdracht vooral betrokken in de werf 'Europese Boulevard' omwille van haar onderzoeksopdracht rond Keiberg en op de werven 'Kerklaan' en 'Buda' omwille van de mogelijke herontwikkelingsprojecten (o.a. Fobrux).

2.2 Versterking bedrijfsklimaat

In het kader van de versterking van het bedrijfsklimaat – een van de decretale pijlers van de POM – werkt de POM mee aan het provinciale project Flanders Smart Hub via de ontplooiing van de clusters rond Logistiek en Food. Daarnaast wordt het tewerkstellingsklimaat van de luchthaven versterkt door het project Luchthavenhuis Brussels Airport.

WERKING ROND LOGISTIEK

De werking rond logistiek kadert meer en meer in de Logistech-cluster werking van Flanders Smart Hub, die rond volgende kernactiviteiten is opgebouwd: versterking van het economisch en logistiek knooppunt van de luchthaven, innovatieve vormen van logistieke samenwerking zoals "bundelen van goederenstromen" in de praktijk brengen en het multimodaal karakter van goederenvervoer in Vlaams-Brabant stimuleren.

LUCHTHAVEN ZAVENTEM

Het project 'Flanders Farma Hub' dat beoogde de luchthaven toegankelijker te maken voor de farmaceutische industrie, werd mee door de POM begeleid. Dit project gaf aanleiding tot een investering van Brussels Airport Company in de opbouw van de zogenaamde 'cool dollies' die als wereldprimeur de luchthaven een werkinstrument boden om de 'koude keten' te garanderen van bij aanlevering van farmaceutische producten tot aan hun belading op het exportvliegtuig.

Ondertussen werd in 2016 via de netwerking binnen Flanders Smart Hub de bestaande passieve koeling van de dolly vervangen door een actieve autonome koeling met een zeer laag energieverbruik en –kost.

BUNDELEN GOEDERENSTROMEN

Eind 2015 werd een gedetailleerd onderzoek opgestart om mogelijke bundelingstrajecten met een koploper in Diest-Webbekom in kaart te brengen. De opdracht werd midden 2016 afgesloten met de identificatie van zes potentiële bundelingspistes. Voor de praktische uitvoering van de pistes vormen juridische en louter administratieve barrières een hindernis voor praktische implementatie.

De community 'Bundelen in Haasrode' (in het expressegment) is aan zijn derde jaargang toe en probeert uitbreiding van het aantal leden in Haasrode en aansluiting met de koploper in Diest-Webbekom te zoeken.

GAP (Gateway Access Point) Bel'Orta rond de veiling in Sint-Katelijne-Waver werkt met een aangeduide logistieke dienstverlener naar een concrete invulling.

MULTIMODALITEIT

Dank zij de door de provincie gefinancierde voorstudie van VUB-MOBI rond transport van houtafval van Kampenhout-Sas naar Langerbrugge, is A. Celis nv niet alleen begonnen aan deze transporten, maar heeft het bedrijf ook twee partners in het Gentse kunnen overtuigen om hen op de terugkomende binnenvaartschepen sloopafval te bezorgen, dat achteraf in hun installatie in Kampenhout-Sas wordt gesorteerd. Hiermee werd een duidelijke dubbele win-winsituatie gecreëerd.

De aanhoudende contacten bij AB Inbev zullen waarschijnlijk ertoe bijdragen dat in 2017 een eerste 'Biertrein' in België zal rijden in een pilootproject dat op termijn aanleiding

zou geven om goederenstromen (afgewerkte producten in de 'heen'-richting – leeggoed als 'terug'-vracht) 3 maal per week van wegvervoer naar spoorvervoer om te zetten. Het grootst aantal 'vermeden vrachtwagenkilometers' zou zich op Vlaams-Brabants grondgebied situeren.

WERKING ROND CLUSTER FOOD

.

Het project SugaR&D van de POM, VOKA, Boerenbond en de KULeuven startte in 2016.

Het project verbindt 3 sectoren rond suiker m.n. landbouw, voeding en chemie. Via een clusterwerking zoekt het naar nieuwe impulsen en initiatieven om de teelt van suikerbieten, de productie van suiker en de verwerking van de reststromen uit de suikerindustrie te optimaliseren.

Er werd een samenwerking opgezet met Flanders Food en Catalisti met in in 2016 als eerste resultaat de organisatie van 3 workshops.

De ondernemingen actief in de suikerindustrie werden bezocht. Samen met IOF-managers van de LRD-KULeuven werden de O&O vraagstukken geïnventariseerd. Op 15 september was er de kick-off meeting met de bedrijven en kennisinstellingen. Het project mocht 45 aanwezigen begroeten.

Eind 2016 werden 3 voorstellen van case-studies geformuleerd door Tiense Suiker en Citrique Belge. Samen met de UCLL werd er voor Kim's Chocolate een praktijkgericht wetenschappelijk onderzoeks (PWO) - project voor de valorisatie van restsuikers ingediend.

luchthavenhuis
Brussels Airport

LUCHTHAVENHUIS BRUSSELS AIRPORT

Eind 2011 sloeg de POM de handen in elkaar met een aantal partners voor de oprichting van het Luchthavenhuis Brussels Airport of het Brussels Airport House.

Met financiële Europese steun via Interreg werd het Brussels Airport House opgericht op 21 oktober 2013. Het is een unieke service in het hart van de luchthaventerminal. Alle nuttige informatie over werken op Brussels Airport wordt er verzameld onder één dak.

Luchthavenhuis Brussels Airport geeft arbeidsmarktbemiddelaars een laagdrempelige manier om in contact te treden met de werkgevers en werknemers op de luchthaven. Werkzoekenden kunnen er terecht om dankzij de diensten van de VDAB en Actiris een functie te zoeken die aansluit bij hun competenties. Het Luchthavenhuis Brussels Airport fungeert ook als een portaal voor de bredere dienstverlening van de arbeidsmarktbemiddelaars.

Dankzij het Luchthavenhuis Brussels Airport zijn quasi alle vacatures van de meer dan 260 bedrijven op Brussels Airport nu gecentraliseerd op één plaats.

Gezien de evolutie van de activiteiten van het Luchthavenhuis Brussels Airport, de daarmee gepaard gaande toekomstambities en het wegvallen van de Europese Interreg- middelen, beslisten het Uitvoerend Comité en de Stuurgroep in september 2015 om de POM de opdracht te geven voor de uitwerking van een toekomstplan. Richtlijnen hierbij waren: verankering in een permanente juridische structuur, een structurele financiering en een voltijdse coördinator. De coördinator moet als verbindend persoon de actoren samenbrengen rond de thema's werken, opleiding, educatie, communicatie en vervoer. De POM heeft in het najaar van 2015 op basis van diverse contacten met de actoren een nota opgesteld waarin deze zich konden vinden en verbinden rond de missie van het Luchthavenhuis Brussels Airport.

In 2016 werden de statuten, de structuur en de financiering van de Luchthavenhuis Brussels Airport – Brussels Airport House vzw voorbereid en afgestemd met de stichtende en effectieve leden. Op 1 december 2016 werd dan de vzw officieel opgericht en de manager en de leden van de raad van bestuur aangeduid. De voorzitter van de POM treedt op als ondervoorzitter van de raad van bestuur van de vzw.

Tevens werd een strategisch adviescomité geïnstalleerd waar de POM deel van uit maakt.

De stichtende leden zijn: POM, VDAB, BAC, VOKA, BECI. Zij zijn tevens effectief lid, samen met Actiris en het Sociaal Fonds Transport en Logistiek (SFTL). Elk van deze partners heeft zich formeel verbonden om de vzw gedurende de volgende 5 jaar financieel dan wel in natura te ondersteunen.

De POM heeft hiermee, samen met de partners, een bijdrage geleverd tot het leggen van een structurele basis voor de verdere uitbouw van het Luchthavenhuis Brussels Airport op lange termijn.

Luchthaven zaventem

3. Communicatie en netwerking

3.1. Slimme Streken

Slimme Streken is de gemeenschappelijk digitale nieuwsbrief van de dienst Economie van de Provincie, het ERSV en de POM Vlaams-Brabant. Deze nieuwsbrief wordt maandelijks via e-mail op ruime basis gratis verspreid naar de provinciale en lokale besturen, de sociaal-economische actoren en het bedrijfsleven in Vlaams-Brabant. In elk nummer worden door de 3 betrokken diensten hun voornaamste projecten en initiatieven toegelicht.

In 2016 heeft de POM een vijftal artikels geleverd over de stand van zaken betreffende een aantal concrete projecten, zoals de start van de vermarkting van Steen III, de inhuldiging van de nieuwe aula en units in het incubatorgebouw Food Port in Tienen, de opening van het R&D Centrum van SESVanderHave op de FFH Campus in Tienen en de deelname aan het 2BConnect-project om meer biodiversiteit te brengen op bedrijvenzones.

3.2. Airport Regions Conference

In 2015 besloten zowel de Provincie als de POM lid te worden van de Airport Regions Conference (ARC) met het oog op de uitwisseling van ervaringen en de mogelijke deelname aan Europese projecten met de verschillende problematieken (zoals bereikbaarheid, leefbaarheid, economische impact,...) van de luchthavenregio als insteek. Het lidmaatschap bij ARC wordt tussen beide partners gedeeld.

De ARC is een platform voor Europese samenwerking en kennisuitwisseling tussen overheidsinstanties die luchthavens op hun grondgebied hebben. Via dit platform worden knelpunten en uitdagingen besproken en worden succesvolle ervaringen uitgewisseld. Op dit moment zijn 35 Europese regio's aangesloten bij de ARC. Dit zijn zowel regio's met grote luchthavens als regio's met kleinere regionale luchthavens.

Door de ARC worden diverse onderzoeken en projecten uitgevoerd en symposia georganiseerd. De ARC werkte en werkt rond thema's die ook voor onze luchthavenregio belangrijk zijn zoals werkgelegenheid, economische impact, intermodaliteit, ruimtelijke ordening, geluid en milieu.

In 2016 werd door de POM deelgenomen aan de jaarlijkse algemene vergadering die gepaard ging met een congres over *'Competitiviness and Business Development in Airport City'* in Helsinki. Bij die gelegenheid werd een bezoek gebracht aan de luchthavenregio rond Helsinki waar een netwerk van bedrijvenzones en woongebieden wordt uitgebouwd rondom een specifiek openbaar vervoersnetwerk dat de luchthaven verbindt met de hoofdstad.

4. Beheersorganen POM Vlaams-Brabant

4.1. Raad van Bestuur

T. Dehaene - Voorzitter
M. Florquin - Ondervoorzitter
L. Debraekeleer
L. Dewolfs
D. Dunon
R. De Baerdemaeker
S. Elpers
L. Ghysels
H. Kaspers
C. Kindekens
M. Lemonnier
J. Pijpen
E. Poffé
L. Robijns
M. Sluys
W. Smout
C. Taes
T. Troch
F. Van Hoobrouck d'Aspre
H. Van Overstraeten
M. Wijnants
G. Van Rompuy-Windels
E. Zelderloo

Leden met adviserende stem

B. Debognies
S. Marchand
P. Van Biesbroeck
E. Corbeels
N. Van Espen
J. Vervoort

G. Denhaen - Diensthoofd Dienst Economie
E. Lammens - Algemeen Directeur

4.2. Directiecomité

Publieke sector (6)

T. Dehaene - Voorzitter

M. Florquin – Ondervoorzitter

L. Robijns

E. Zelderloo

S. Elpers

E. Poffé

Private sector (6) - leden met adviserende stem

B. Debognies

S. Marchand

P. Van Biesbroeck

E. Corbeels

N. Van Espen

J. Vervoort

G. Denhaen - Diensthoofd Dienst Economie

E. Lammens - Algemeen Directeur

4.3. College van Financieel Toezicht

C. Taes - Voorzitter

J. Pijpen

4.4. Commissaris

F. Wagemans - Commissaris

4.5. POM team

Erwin Lammens	Algemeen Directeur
Rudi Van Mellaert	Financieel Directeur
Gert Van denstorme	Expert Regionale Ontwikkeling
Tom Philips	Expert Regionale Ontwikkeling
Jacques Devos	Projectmanager Logistiek
Renaat Kuipers	Projectmanager Food
Steven Vols	Projectmanager
Yvan De Cupere	Projectmanager
Jana Van Rompaey	Projectmanager
Ilse Demeulenaere	Projectmanager
Iris Deliever	Projectmanager

Administratie

Arlette De Coster	Managementassistente
Gerda Gilbert	Secretaresse

5. Bijlagen

Beknopt statistisch overzicht Vlaams-Brabant

In het kader van het jaarverslag 2016 van de POM Vlaams-Brabant wordt getracht in de volgende tabellen, ter informatie, een statistisch overzicht te verschaffen van een aantal belangrijke indicatoren voor de sociaal-economische situatie in Vlaams-Brabant.

Naast de twee arrondissementen Halle-Vilvoorde en Leuven en de 65 Vlaams-Brabantse gemeenten werd ook het Vlaamse Gewest als vergelijkingspunt opgenomen. Bovendien wordt via evoluties vergelijking in de tijd mogelijk.

Steeds werd getracht de meest recente gegevens weer te geven.

Volgende topics zijn opgenomen:

- Bevolking
- Werkgelegenheid
- Ondernemingen
- Sectoriële tewerkstelling
- Werkloosheid
- Gemeentelijke statistieken arrondissement Halle-Vilvoorde
- Gemeentelijke statistieken arrondissement Leuven.

BEVOLKING

	2000	2016	Evolutie	Dichtheid*
Halle-Vilvoorde	558.220	622.234	11,5%	660
Leuven	456.484	499.459	9,4%	429
Vlaams-Brabant	1.014.704	1.121.693	10,5%	533
Vlaams Gewest	5.940.251	6.477.804	9,0%	479

* dichtheid = aantal inwoners per km²

Bron: Statbel

ACTIVITEITSGRAAD (A), JOBRATIO (B), WERKZAAMHEIDSGRAAD (C)

	(a) 2015	(b) 2015	(c) 2015
Halle-Vilvoorde	70,9	70,8	66,3
Leuven	71,9	61,4	67,7
Vlaams-Brabant	71,3	66,6	66,9
Vlaams Gewest	72,2	68,7	66,6

(a) het aandeel van de beroepsbevolking (werkenden en werkzoekenden) in de bevolking
(b) de verhouding tussen het aantal jobs (arbeidsplaatsen en zelfstandigen) en het aantal inwoners op arbeidsleeftijd (15 tot 64 jaar)
(c) het aandeel van werkende personen in de bevolking

Bron: Steunpunt Werk

ARBEIDSPLAATSEN

	2000	2015	Evolutie
Halle-Vilvoorde	196.108	216.741	10,5%
Leuven	128.025	150.260	17,4%
Vlaams-Brabant	324.133	367.001	13,2%
Vlaams Gewest	1.938.824	2.230.358	15,0%

Bron: RSZ (situatie per 30 juni)

ZELFSTANDIGEN

	2000	2015	Evolutie
Vlaams-Brabant	83.176	112.338	35,1%
Vlaams Gewest	489.339	635.507	29,9%

Bron: RSVZ (Zelfstandigen en Helpers)

VESTIGINGEN

	2000	2015	Evolutie
Halle-Vilvoorde	12.666	12.851	1,5%
Leuven	9.550	10.243	7,3%
Vlaams-Brabant	22.216	23.094	4,0%
Vlaams Gewest	150.786	162.202	7,6%

Bron: RSZ (situatie per 30 juni)

SECTORAANDEEL ARBEIDSPLAATSEN

in %	Primair	Secundair	Tertiair	Quartair	Totaal
Halle-Vilvoorde	0,3	12,3	65,7	21,7	100,0
Leuven	0,7	12,2	39,3	47,8	100,0
Vlaams-Brabant	0,4	12,2	54,9	32,5	100,0
Vlaams Gewest	1,0	21,8	42,4	34,8	100,0

Bron: RSZ (situatie per 30 juni 2015)

WERKLOOSHEID

	Gemiddelde van 2016			Evolutie t.o.v. 2015		
NWWZ*	**M**	**V**	**T**	**M**	**V**	**T**
Halle-Vilvoorde	9.019	9.072	18.091	-0,6%	-0,1%	-0,4%
Leuven	7.294	5.803	13.098	-3,0%	-3,7%	-3,3%
Vlaams-Brabant	16.313	14.875	31.189	-1,7%	-1,6%	-1,6%
Vlaams Gewest	120.406	104.373	224.779	-3,9%	-3,0%	-3,5%

* NWWZ = Niet Werkende Werkzoekenden
Bron: VDAB

WERKLOOSHEIDSGRAAD*

	M	V	T
Halle-Vilvoorde	6,2%	6,8%	6,5%
Leuven	5,9%	5,3%	5,6%
Vlaams-Brabant	6,1%	6,1%	6,1%
Vlaams Gewest	7,5%	7,5%	7,5%

* NWWZ in verhouding tot de beroepsbevolking (gemiddelde van 2016)
Bron: VDAB

TEWERKSTELLINGSSTRUCTUUR

	Halle-Vilvoorde	Leuven	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
Land- en tuinbouw	532	948	1.480	21.044
PRIMAIRE SECTOR	**532**	**948**	**1.480**	**21.044**
Winning van delfstoffen	19	2	21	446
Verv. van voeding, dranken en tabak	4.518	3.895	8.413	63.628
Textiel-, kleding en leernijverheid	113	81	194	19.732
Hout- en papierindustrie, drukkerijen	1.814	743	2.557	24.079
Cokes en graffineerde aardolieprodukten	522	-	522	3.340
Chemische producten	1.428	599	2.027	31.622
Verv. van farmaceutische produkten en grondstoffen	385	50	435	10.617
Rubber- en kunststofnijverheid	1.791	1.226	3.017	32.939
Metallurgie en produkten van metaal	1.442	1.103	2.545	54.063
Vervaardiging van informatica-, elektronische en optische producten	149	310	459	8.493
Vervaardiging van elektrische apparatuur	715	892	1.607	7.520
Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen n.e.v.	1.321	700	2.021	23.904
Vervaardiging van transportmiddelen	1.160	1.243	2.403	28.295
Overige industrie en reparatie	2.795	1.383	4.178	23.712
Elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	461	462	923	9.310
Water-, afval en afvalwaterbeheer	871	875	1.746	15.825
Bouwnijverheid	7.090	4.728	11.818	128.788
SECUNDAIRE SECTOR	**26.594**	**18.292**	**44.886**	**486.313**

TEWERKSTELLINGSSTRUCTUUR

	Halle-Vilvoorde	Leuven	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
Groot- en detailhandel	52.491	17.573	70.064	305.309
Vervoer en opslag	24.487	5.523	30.010	134.380
Horeca	6.615	4.566	11.181	69.887
Uitgeverijen en audiovisuele bedrijven	2.793	635	3.428	9.224
Telecommunicatie	1.031	264	1.295	7.365
Informatica	9.168	2.572	11.740	34.109
Financiële diensten en verzekeringen	3.849	4.878	8.727	49.776
Onroerende goederen	666	533	1.199	9.677
Rechts-, boekhoud-, bedrijfskundige en technische diensten	14.531	6.481	21.012	68.817
Onderzoek en ontwikkeling	450	2.192	2.642	8.665
Reclame en overige wetensch. en technische activiteiten	1.528	1.391	2.919	9.152
Administratieve en ondersteunende diensten	24.893	12.464	37.357	239.853
TERTIAIRE SECTOR	**142.502**	**59.072**	**201.574**	**946.214**
Openbaar bestuur	11.644	11.670	23.314	152.116
Onderwijs	14.286	24.036	38.322	223.030
Gezondheidszorg	4.024	14.262	18.286	128.043
Maatschappelijke dienstverlening	12.640	16.896	29.536	208.798
Kunst, amusement en recreatie	1.839	2.055	3.894	26.665
Overige diensten	2.680	3.029	5.709	38.135
QUARTAIRE SECTOR	**47.113**	**71.948**	**119.061**	**776.787**
TOTAAL	**216.741**	**150.260**	**367.001**	**2.230.358**

Bron: RSZ (situatie per 30 juni 2015)

HALLE-VILVOORDE

	Bevolking 2016	Arbeidsplaatsen 2015	Zelfstandigen 2015	Jobratio 2015	Werklozen 2016	Werkloos-heidsgraad 2016
Affligem	13.079	1.292	1.303	31,2	307	5,0
Asse	32.402	15.335	3.199	91,1	1.085	7,4
Beersel	24.745	6.802	2.739	61,4	622	5,7
Bever	2.151	195	297	35,2	61	5,9
Dilbeek	41.450	10.951	4.201	58,7	1.263	6,9
Drogenbos	5.372	3.950	468	130,4	209	9,1
Galmaarden	8.670	928	888	32,4	144	3,4
Gooik	9.212	1.101	1.104	36,8	176	3,9
Grimbergen	36.742	10.029	3.475	58,7	1.220	7,4
Halle	38.289	16.519	2.767	79,4	1.159	6,5
Herne	6.617	940	795	41,1	142	4,6
Hoeilaart	10.915	1.698	1.200	42,6	243	5,4
Kampenhout	11.689	2.456	1.219	48,8	247	4,4
Kapelle o/d Bos	9.370	2.051	865	48,1	209	4,6
Kraainem	13.713	1.546	1.359	33,0	374	7,9
Lennik	9.033	2.266	1.087	58,0	202	4,8
Liedekerke	12.919	2.024	986	37,0	370	6,2
Linkebeek	4.752	761	683	47,0	155	7,7
Londerzeel	18.274	5.798	1.892	65,6	377	4,4
Machelen	14.764	26.206	958	291,3	652	10,1
Meise	18.742	3.349	2.285	46,7	481	5,5
Merchtem	16.083	2.377	1.742	39,4	386	5,0
Opwijk	14.208	1.857	1.317	35,0	318	4,6
Overijse	24.959	4.470	2.932	47,8	563	5,6
Pepingen	4.424	814	598	49,3	72	3,4
Roosdaal	11.494	1.752	1.135	38,9	229	4,2
St Genesius-Rode	18.171	2.502	2.745	46,1	465	6,4
St Pieters-Leeuw	33.512	6.446	2.748	43,7	1.110	7,5
Steenokkerzeel	11.924	4.981	1.109	80,5	277	5,0
Ternat	15.286	5.244	1.493	68,1	333	4,5
Vilvoorde	43.017	25.075	2.783	101,7	1.993	10,3
Wemmel	16.059	3.059	1.942	50,6	585	8,5
Wezembeek-Oppem	14.095	1.308	1.478	31,0	404	7,8
Zaventem	33.034	40.030	2.860	201,8	1.130	8,1
Zemst	23.068	2.869	2.033	32,8	531	4,8

Jobratio = de verhouding tussen het aantal jobs (arbeidsplaatsen en zelfstandigen) en het aantal inwoners op arbeidsleeftijd (15 tot 64 jaar)
Werkloosheidsgraad = het aandeel niet-werkende werkzoekenden in de beroepsbevolking
BRON: Statbel, Steunpunt Werk, VDAB

LEUVEN

	Bevolking 2016	Arbeidsplaatsen 2015	Zelfstandigen 2015	Jobratio 2015	Werklozen 2016	Werkloos-heidsgraad 2016
Aarschot	29.529	8.964	2.682	61,1	797	5,6
Begijnendijk	10.058	1.041	888	29,5	232	4,6
Bekkevoort	6.117	958	708	42,5	149	5,1
Bertem	9.803	1.356	937	36,9	194	4,3
Bierbeek	9.953	2.273	988	52,5	172	3,9
Boortmeerbeek	12.102	2.378	1.182	46,3	242	4,3
Boutersem	8.132	880	841	33,0	139	3,6
Diest	23.538	9.307	2.174	76,0	738	6,9
Geetbets	5.970	730	679	36,2	152	5,3
Glabbeek	5.305	567	651	35,3	88	3,4
Haacht	14.296	3.187	1.306	48,7	297	4,4
Herent	21.213	3.417	1.997	40,0	425	4,2
Hoegaarden	6.891	1.116	691	40,4	170	5,1
Holsbeek	9.935	1.151	1.091	35,2	160	3,4
Huldenberg	9.743	1.155	1.125	36,6	201	4,5
Keerbergen	12.831	1.882	1.714	44,0	277	4,9
Kortenaken	7.930	737	954	33,7	195	5,1
Kortenberg	19.714	4.693	1.781	51,3	420	4,6
Landen	15.944	2.167	1.187	32,9	465	6,2
Leuven	99.288	73.673	8.005	119,6	3.542	7,4
Linter	7.188	578	791	29,7	168	4,7
Lubbeek	14.206	2.545	1.625	46,8	264	4,0
Oud-Heverlee	10.973	1.108	1.253	33,7	198	3,9
Rotselaar	16.439	2.876	1.627	42,3	358	4,6
Scherpenheuvel-Zichem	22.833	2.739	1.912	32,3	611	5,8
Tervuren	21.572	2.306	2.076	32,5	436	5,3
Tielt-Winge	10.674	1.495	1.184	38,8	229	4,4
Tienen	34.185	13.104	2.641	73,6	1.212	7,8
Tremelo	14.733	1.930	1.455	35,5	344	4,9
Zoutleeuw	8.364	1.296	930	41,2	223	5,6

Jobratio = de verhouding tussen het aantal jobs (arbeidsplaatsen en zelfstandigen) en het aantal inwoners op arbeidsleeftijd (15 tot 64 jaar)
Werkloosheidsgraad = het aandeel niet-werkende werkzoekenden in de beroepsbevolking
BRON: Statbel, Steunpunt Werk, VDAB

POM
VLAAMS-BRABANT

Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Vlaams-Brabant · Provincieplein 1 · 3010 Leuven